

HRVATSKI *glasnik*

XXXIV. godina, 37. broj

12. rujna 2024.

cijena 300 Ft

FOTO: BETA

4. i 5. stranica

Šokačka grahijada

7. stranica

U HOŠIG-u

10. stranica

Festival gibanice

14. stranica

Glavu gore

Staviti druge ispred sebe i misliti na zajednicu, a ne na osobne želje i ciljeve plemenit je čin. Ali ne uvijek. Ako mi nismo zadovoljni, ne nalazimo unutarnju ravnotežu, dopuštamo da negativnost u okolini utječe na nas, tad ne možemo pozitivno i produktivno djelovati u zajednici. Kako bismo donijeli sreću svojoj okolini, prvo moramo mi biti sretni, biti načisto sa situacijom, posložiti stvari na prave police, znati se zauzeti za sebe. Možda ćemo to nerado učiniti, zatvarajući oči pred stvarima oko nas. Ali ako um i osjećaje zatomimo, nesvjesno se vrteći u krug ne registrirajući stvarno stanje stvari, reagirat će tijelo. Naše tijelo dobro zna kad smo u problemu i šalje signale da nas probudi iz more koja je mora samo dok si dopuštamo da se bojimo. Kao prepuna čaša kad se razlije.

Odakle potječe želja za zaštitničkim ponašanjem u mjeri koja prelazi u krajnost? Možda ljubav? Iliti pretjerano posesivna osoba ljubavlju i brigom odobrava svoje postupke. Ali ti postupci uključuju emocionalnu ucjenu, ciljano iznuđivanje osjećaja krivnje kod druge osobe, pokušaje držanja druge osobe pod kontrolom. Pa kako to onda može biti ljubav? Osobu koju voliš trebaš držati na dlanu, a ne u šaci.

Bura se diže kad netko ne želi igrati po pravilima posesivca. Tad posesivac više, prijeti, postaje agresivan, glasno krivi drugoga, pa strahom pokušava zadržati „autoritet“.

Kaže se da uvijek želimo ono što nemamo. Možda posesivac nije imao kontrolu nad svojim ranijim životom, pa kontrolu pod svaku cijenu želi imati nad tuđim životom. Možda je razlog nesigurnost u sebe, što rezultira nepovjerenjem u druge... Možda pretjerano držanje stvari pod kontrolom u glavi posesivca znači opstanak, rješenje da ne bi došlo do rasula i kaosa. Možda. Ali jesu li za nas važni razlozi, je li od nas obvezno razumijevanje prema nekome tko nam zagorčava život? Nije. Dobro je to objasnio Thomas Mann kad je rekao da kad se tolerancija primjenjuje naspram zla, onda tolerancija postaje zločin.

Budite načisto sa situacijom, posložite stvari na prave police, zauzmite se za sebe. I glavu gore.

Kršul

GLASNIKOV TJEDAN

„Od ove školske godine, od 1. rujna, vlada primjenjuje program vrednovanja rada učitelja i voditelja odgojno-obrazovnih institucija. Za to su izrađeni kriteriji i zahtjevi.“

S dnevnim temperaturama iznad 30, negdje i 35 stupnjeva, nije nimalo lako sjesti u školske klupe, ni učenicima ni učiteljima, i k tomu početi raditi kako bi se ostvarili zadatci i naputci za novu školsku godinu, 2024./2025. Zadatci i naputci stižu od održavatelja, Ureda za obrazovanje, Nacionalnog obrazovnog standarda, a od 1. rujna i iz odredaba o vrednovanju pedagoga, pa tako i narodnosnih pedagoga. Školska godina traje 183 radna dana i proteže se na dvije kalendarske godine, četiri mjeseca 2024. godine i šest mjeseci 2025. godine. U tom razdoblju i učenici i učitelji imaju priliku predahnuti tijekom jesenskog, zimskog i proljetnog odmora. A dvije školske godine razdvaja ljetni odmor.

Nova školska godina u školama u Mađarskoj počela je 2. rujna. Ona je puna izazova, a jedan je od najvažnijih za učenike odredba o uporabi mobitela i ostalih digitalnih sredstava: bez mobitela, pametnih satova i laptopa u školskim klupama. To i nije novina za škole u kojima je i dosad u nekoj mjeri ograničavana uporaba mobitela i nekih digitalnih sredstava. Ipak, prekovremeno služenje tim uređajima ide na štetu nastave i utječe na mentalno zdravlje učenika. Naravno, korištenje digitalnih sredstava omogućeno je ako je potrebno za nastavu. I roditelji i učitelji odobravaju ograničenja.

Jesenski je raspust od 26. listopada do 3. studenog, zimski od 20. prosinca do 5. siječnja, proljetni od 17. do 27. travnja. Posljednji je dan nastave 20. lipnja.

Ured za obrazovanje koncem kolovoza održao je stručnu konferenciju na kojoj je voditelje narodnosnih institucija upoznao s novinama koje ih čekaju u novoj školskoj godini. Zadatci su isti kao za sve škole u

mađarskom školskom sustavu uz specifičnosti u radu narodnosnih škola. Od ove školske godine, od 1. rujna, vlada primjenjuje program vrednovanja rada učitelja i voditelja odgojno-obrazovnih institucija. Za to su izrađeni kriteriji i zahtjevi. Mijenja se i sustav usavršavanja. Dvadeset kredita za sedam godina bit će u drugom obliku. Pedagozi će morati polagati ispit iz Nacionalnog obrazovnog standarda na mrežnoj platformi, a tomu će prethoditi mrežni sati. Od 1. siječnja 2025. čeka ih novo povišenje plaće. Vladini izvori donose kako će prosječna plaća pedagoga od 1. siječnja biti iznad 800 000 forinti bez dodataka (ravnateljski, voditeljski, narodnosni, razrednički, za stvaranje jednakih uvjeta, za učenički dom, za dodatne sate...). To će biti povećanje za 21 %.

Ovih je dana nadležni državni tajnik izjavio kako u sustavu narodnog odgoja i obrazovanja u Mađarskoj ima 20 000 polaznika. Hrvatski se jezik uči u 39 ustanova, a u prošloj školskoj godini pohađalo ga je oko 2700 učenika od 1. do 12. razreda, što u dvojezičnim školama, školama s predmetnom nastavom, kružocima, fakultacijama ili u satnici stranog jezika. Iza autora narodnosnih udžbenika mjeseci su u kojima su modificirani postojeći autorski ugovori. Neki su uz dozvolu autora stavljeni na digitalnu površinu. Što se tiče hrvatskih udžbenika, radilo se na prijevodu udžbenika povijesti za 9. i 10. razred gimnazije, a u izradi je i udžbenik za 2. razred razredne nastave u dvojezičnim školama, *Slovarica*. Kako doznaje Hrvatski glasnik, ona će biti promovirana na usavršavanju hrvatskih pedagoga u organizaciji Hrvatske državne samouprave na Pagu.

Branka Pavić Blažetin

HRVATSKI glasnik

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

Trideset godina prekogranične suradnje

Prošla su tri desetljeća od otvorenja privremenog malograničnog prijelaza na Dravi između Tiloša (Őrtilos) u Mađarskoj i Legrada u Hrvatskoj. Uoči tridesete obljetnice pobratimljene općine s objiju strana rijeke 27. i 28. srpnja priredile su dvodnevnu manifestaciju u duhu hrvatsko-mađarskog prijateljstva. Tijekom oba dana prometovao je brod na Dravi te su održani kulturni, zabavni i sportski programi, izložba vina, vjerska i gastronomska događanja. U sklopu programa projektantska tvrtka Kreativne konstrukcije j. d. o. o. predstavila je idejno rješenje budućeg mosta na Dravi za bicikliste i pješake. Svečanom programu uz brojne goste nazočili su državni tajnik Ministarstva regionalnog razvoja Mađarske Csaba Latorcai, parlamentarni zastupnik László Szászfalvi, počasni konzul Republike Hrvatske u Velikoj Kaniži dr. Atila Kos, dožupan Koprivničko-križevačke županije Ratimir Ljubić te saborski zastupnik i gradonačelnik Koprivnice Mišel Jakšić. Uzvanike su pozdravili načelnik Općine Legrad Ivan Sabolić i načelnica Općine Tiloš Zita Kelei, koji su ujedno zajedničkom jubilarnom priredbom potvrdili izvrsnu suradnju dviju općina i područja uz Dravu i Muru.

Općine Legrad i Tiloš (Őrtilos) 1994. godine izrazile su želju za otvaranjem graničnog prijelaza na Dravi kod mjesta gdje je i nekoć prelazila skela. Od tog vremena otvaranje prijelaza održava se tijekom ljeta, na Sv. Anu. Legradani su od davnih vremena hodočastili u crkvu svetog Mihovila koja se nalazi na vrhu Legradске gore. Naime, sve do 1949. godine to je područje pripadalo njihovoj općini. Stariji ljudi još pamte ta vremena, a mlađi mještani vole uživati u prekrasnoj prirodi i u vožnji brodom koju godinama općine osiguravaju na dan proštenja. Prije nekoliko godina Općina Legrad

Nastup Pustarskih bisera

Prometovanje solarnog broda

ju, a razgovarali su i o nastavku plodonosne suradnje. Manifestaciju je posjetilo više od 4000 posjetitelja – među njima biciklisti, planinari, hodočasnici, ljubitelji druženja, vina, dobrih jela i kulturnih sadržaja. Prvog dana održana je izložba vina na kojoj su sudjelovali vinari s jedne i druge strane granice, a zatim je slijedila zabava na hrvatskoj strani s bendom Pozitivo. Nedjelja, dan proštenja, po običaju je započela dvojezičnom svetom misom u crkvi sv. Mihovila

Vjernici s objiju strana rijeke na svetoj misi

na Legradskoj gori. Još u prijedodnevni satima održana je prijateljska nogometna utakmica između Legrada i Tiloša, a poslijepodne, sve do kasnih sati, redali su se izvođači koji su sudjelovali u kulturnom programu. Načelnici Legrada i Tiloša Ivan Sabolić i Zita Kelei na početku kulturnog programa obratili su se okupljenima i najavili jedan od najvećih zajedničkih projekata, projekt koji planiraju prijaviti i za europske fondove: izgradnju turističkog mosta za izletnike, odnosno bicikliste i pješake, koji će ujedno služiti i kao turistička atrakcija. Prema planu most će imati tri etaže – na prvoj će se prometovati, na drugoj će mjesto dobiti ugostiteljski objekti, a na trećoj bit će izgrađena terasa za promatranje ljepota prirodnog krajolika. Prema planu projekt će kandidirati hrvatska strana u sljedećem ciklusu proračunske godine Europske unije, a investiciju podupire i mađarska vlada, izjavio je državni tajnik Csaba Latorcai. Legradski načelnik Ivan Sabolić dodao je kako će ubuduće biti još više zajedničkih kulturnih manifestacija koje će poticati jačanje turističkih i gospodarskih veza.

Beta

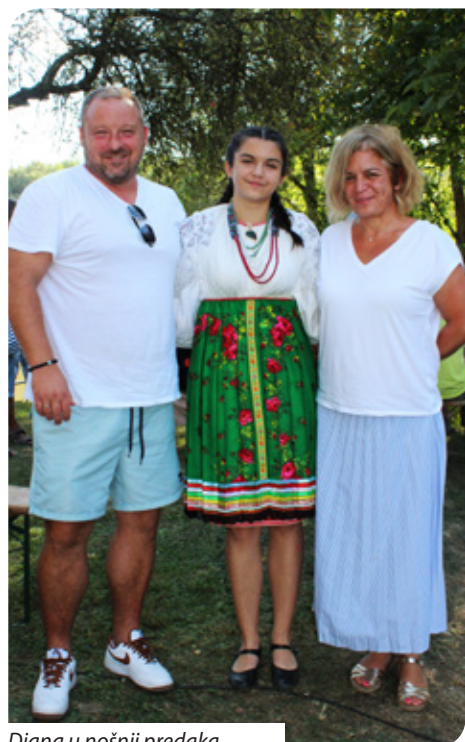
VIII. HRVATSKI LJETNI FESTIVAL NA OBALI DRAVE

U organizaciji Hrvatske državne samouprave, Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj te Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin” 10. kolovoza na obali Drave kod Brlobaša održan je VIII. Hrvatski ljetni festival. Cjelodnevni kulturno-zabavni i gastronomski program ponovno je okupio Hrvate iz brojnih hrvatskih naselja iz Mađarske i iz Hrvatske. Budući da su družine iz raznih hrvatskih mjesta pripremale specijalitete, gosti festivala mogli su kušati izvrsna jela, a nakon toga uživati u hrvatskim plesovima i pjesmama u izvedbi KUD-a „Tanac”, Pjevačkog zbora „Korijeni” iz Martinaca i Tamburaškog sastava „Podravski tamburaši” te na plesačnici. U sklopu programa voditelj KUD-a „Tanac” Jozo Szávai i učiteljica plesa Vesna Velin predstavili su izdanje „Hrvatske nošnje u Mađarskoj”. Festival je završen koncertom glazbenog sastava „Kumovi”. Priredbi su nazočili dužnosnici hrvatske zajednice: glasnogovornik Hrvata u Mađarskoj Jozo Solga, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan i zamjenica predsjednika Angela Šokac Marković te predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac.

Organizatori Hrvatskog ljetnog festivala ove godine uspjeli su organizirati događanje na lokaciji na kojoj je od samih početaka bilo zamišljeno – u prekrasnoj okolini na obali Drave. Organizatorima to nije jednostavno jer šatore, pozornicu i štošta drugo treba prenijeti na obalu rijeke. Ipak se to isplati jer je blizina Drave ono iz čega su Hrvati toga kraja oduvijek crpili snagu, a pruža i poseban ugođaj. Festival se organizira već osmi put radi okupljanja Hrvata iz svih regija. Hrvatska državna samouprava utemeljila je svoje ustanove u svim regijama kako bi preko njih povezala Hrvate iz raznih regija Mađarske, a isto tako odlučila

Prijatelji iz Sopja

Diana u nošnji predaka

je organizirati razne državne priredbe u regijama radi povezivanja, njegovanja jezika i kulture. Takva je priredba i Ljetni festival.

„Vrlo smo zadovoljni prekrasnim vremenom i tim što možemo održati našu priredbu pod vedrim nebom na području Nacionalnog parka Dunav – Drava. U prijepodnevnim satima ekipe iz raznih regija predstavile su svoje kulinarne vještine. Svi posjetitelji i sudionici mogli su kušati mohački grah, roštilj, janjeći gulaš, bajski fiš, bošnjački grah, sarmu, čobanac, suhi grah, pečeno meso i, naravno, kolače koje su marljive Hrvatice unaprijed ispekale. Veseli nas što je svaka ekipa pokušala predstaviti specijalitet svoga kraja”, rekla je organizatorica, voditeljica Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj Gabriella Kohuth Várhelyiné. Osim družina iz Bačke, Baranje i Podravine stiglo je i veselo društvo iz Sopja. Njih je predvodio Berislav Androš, načelnik Općine Sopje, s kojom hrvatska podravska naselja sura-

Mladen kuha bajski fiš

KUD „Tanac“

Dio publike

đuju već desetljećima na svim poljima, što čini žitelje s obiju strana rijeke Hrvatima. „Mi koji smo iz Sopja imamo istu daljinu po cestovnoj povezanosti, možemo prelaziti ili kod Donjeg Miholjca ili Terezina Polja. Preko tih prijelaza treba gotovo sat i pol vremena do Brlobaša, no zračnom linijom trebalo bi svega deset minuta, možda ni toliko“, rekao je načelnik Sopja te dodao kako bi se veselili novom graničnom prijelazu na Dravi. Ipak, načisto su s tim da to iziskuje mnogo materijalnih sredstava, no nadaju se da će tu ideju moći pokrenuti i

Šokački grah

Izvrstan roštilj

na višim razinama kako bi žitelji s obiju strana uspjeli više surađivati i na gospodarskom polju.

Kako je odmicalo vrijeme, raspoložene okupljenih poraslo je na visoku razinu, a tomu je doprinijela i glazba Podravske tamburaše te izvrsnih plesača KUD-a „Tanac“ i pjevačica iz Pjevačkog zbora „Korijeni“. Tko je želio doznati više o narodnim nošnjama podravskog i baranjskog kraja, mogao je poslušati predstavljanje izdanja KUD-a „Tanac“ o hrvatskim narodnim nošnjama uz prezentaciju nošnji. Kao dobra poznavateljica narodnih nošnji Vesna Velin predstavila je na članicama KUD-a sve detalje narodne nošnje baranjskih i podravskih Hrvata, a Jozo Szávai govorio je o nastanku izdanja. Festival je okončan koncertom Kumova.

Beta

Martinčice

KNJIGA U IZDANJU CROATICE

Mala Biblija u slikama

U nakladi Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica” i Đakovačkog kulturnog kruga ponovno je nakon 170 godina svjetlo dana ugledala prva hrvatska slikovnica: „Mala Biblija u slikama”. Riječ je o koloriranoj preslici originala koji je još 1854. objavio peštanski nakladnik hrvatskih korijena Aloisia Bučansky pod naslovom „Mala obrazna biblia ili poglaviti događaji staroga i novoga zakona predstavljeni u 90 obrazih mladeži slavjanskoj prikazana”.

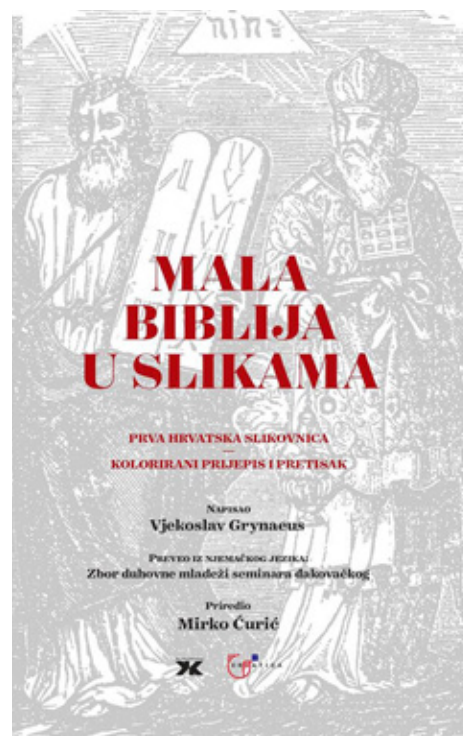
Knjižica je tad objavljena u mekom uvezu na 48 stranica. Osim 46 stranica s 90 ilustracija i pratećim tekstom, katrenom koja se odnosi na biblijski događaj, knjiga je sadržavala impresum te dvije stranice Predgovora. Na naslovnici je prikazan Mojsije s pločama Zakona sa svećenikom Aronom i stadom ovaca. Autor je pokušao prepričati Bibliju u 90 slika – od stvaranja svijeta do Pavlova putovanja na Maltu, od Knjige postanka do Pavlovih poslanica.

Original je s njemačkog preveo Zbor duhovne mladeži đakovačke koji je vodio Ferdo Filipović. Izvornik Male obrazne Biblije djelo je Alojzija (Vjekoslava) Grynaeusa, a tiskana je u tiskari Aloisia Bučanskyja u Pešti, u Jesenskoj ulici br. 20. Bučansky ili Bučanski objavljivao je isprva školske i vjerske knjige te narodne kalendare, a od 30-ih godina 19. stoljeća i dječje knjige.

Autor teksta Aloys Grynaeus bio je doktor teologije, naslovni kanonik i sveučilišni profesor. On je u knjižici kratkim tekstom u stihovima te dopadljivim ilustracijama imao kao cilj poučiti mlade vjerskim sadržajima te ih potaknuti na uzoran kršćanski život. Sam Predgovor ističe pragmatičnu nakanu knjižice: „Bibli-

ju ljubazna djeco! / Pomnjivo uvijek učite: / Sveto pismo vjekom čitajte / Ak' čudesa znat želite! (...) Nauk Isusa slušajte / Činite li što vam činit' / Zapovijeda, tada će te / Po pravom putu hoditi!”. Ilustracije su u njegovim knjigama rađene u drvtisku, a za taj je posao angažirao požunskog drvotiskara Mihalovića. U Pešti je 1862. tiskao dvije knjige na hrvatskome. Djelo „Petdeset i dvie Subote blažene Dievice Marie” bilo je rašireno i među pukom, a prijevod s njemačkoga „Knjiga čudesah – sveta predavanja i pučke priče” osobit je zbog velikog broja ilustracija.

Prijevod „Male obrazne Bible” napisan je ilirskim pravopisom, a ovo najnovije, današnje izdanje u najvećoj mogućoj mjeri slijedi izvorni prijevod te ga prilagođuje današnjim pravilima pravopisa, približuje ga suvremenom čitatelju. Ispravljene su nelogičnosti i pravopisne pogreške, posebno kod pisanja glasova č i ć, pisanje negacija s današnjom pravopisnom praksom, pisanje odraza glasa jat (ě = ije, je, e, i), pisanje nekih drugih glasova kao što su gj (đ), dj (đ), èr (r) kao i usklađivanje pisanja imena s današnjom praksom, npr. Moses – Mojsije, Elia – Ilija. Tako naslov

današnjeg izdanja glasi „Mala Biblija ili glavni događaji Staroga i Novoga zavjeta, mladeži hrvatskoj, prikazani u devedeset slika” te ima 60 stranica u tvrdom uvezu. Zanimljivo je da je prvo izdanje te slikovnice na hrvatskom jeziku prevedeno u Đakovu i objavljeno u Pešti 1854. godine, a i današnje izdanje objavljeno je ponovno u đakovačko-(budim)peštanskoj suradnji.

U hrvatskoj kulturi, prema Berislavu Majhutu, slikovnice stižu iz Njemačke: „Hrvatska je čitateljska publika najkasnije do 1815. znala za njemačke slikovnice, pod nazivom Bilderbuch. Knjiga je to kojom Pastiri prenose Božju riječ svojem stadu, odnosno stadima, jer je na zadnjoj stranici Male obrazne biblie vidljivo kako se knjiga istoga sadržaja i istog jezika nudi čitateljima na njemačkom, mađarskom, rumunjskom, slovačkom, ruskom i hrvatskom jeziku.”

Čarna Kršul

BIKIĆ – Hrvatska samouprava Bikića u petak 30. kolovoza 2024. godine održala je posljednju javnu tribinu u ovom sazivu. Tribina je održana u zrcalnoj dvorani Kulturnog doma „Meisl Ferenc”. Predsjednica Rózsa Francsovcis i zastupnici Hrvatske samouprave podnijeli su izvješće o radu od posljednje javne tribine te predstavili planove za sljedeće razdoblje, a bilo je riječi i o raznim aktualnim temama.

ALJMAŠ – U bačkom gradiću 19. kolovoza ove godine održano je Natjecanje u kuhanju riblje čorbe. Među suorganizatorima natjecanja bila je i Hrvatska samouprava Aljmaša. Priredba je održana na Trgu heroja, a organizatori su osigurali klupe, stolove, drva i vodu. Uz živu glazbu goste je zabavljao Zoltán Varga.

ALJMAŠ – U suorganizaciji Gradske knjižnice Mihály Vörösmartya i Prosvjetnog centra 10. kolovoza priređena je najveća ljetna kulturno-gastronomska manifestacija pod nazivom „Vrtlog naroda i okusa”. Na priredbi je sudjelovala i Hrvatska narodnosna samouprava te Kulturna udruga bunjevačkih Hrvata iz Aljmaša.

Jubilarna 30. Šokačka grahijada u Mohaču

U organizaciji Čitaonice mohačkih Šokaca u subotu 3. kolovoza u Mohaču je priređena jubilarna 30. Šokačka grahijada. Festival šokačkog graha jedna je od prvih priredaba Šokačkog kera, a pokrenuta je 1994. godine. Ne samo da se očuvala nego je postala i prepoznatljiva priredba šokačkih Hrvata. Priredba je u međuvremenu izrasla u veliku gradsku manifestaciju koja privlači stare i mlade. Kulturno-gastro-nomska manifestacija i pučka veselica uz kuhanje šokačkog graha na tradicionalan način u zemljanim loncima i ove je godine okupila velik broj sudionika i posjetitelja.

Kao i svake godine i ovogodišnja grahijada započela je u ranim poslijepodnevним satima paljenjem vatre u Tánccsicsevoj ulici i kuhanjem graha u zemljanim loncima te cjelodnevним druženjem sudionika, organizatora i posjetitelja.

Na maloj pozornici ispred klupskih prostorija šokačke udruge održano je svečano otvorenje. „Više sam godina živio s grahijadom nego bez nje, a to će se samo povećavati“, kazao je uz ostalo mohački gradonačelnik Gábor Pávkovics pozdravljajući okupljene susjede i prijatelje. Naglasivši kako je sretan i prisjetivši se pokretača grahijade, kazao je kako su oni smatrali da je od pojedinca važnija zajednica, a ona je u naše vrijeme još važnija. Čitaonica mohačkih Šo-

Obitelj Ladislava Kovačevića svake godine kuha grah

Bit će gostiju

kaca i mjesna hrvatska samouprava svojim radom dokazuju da im je zajednica važna, a to potvrđuje i ova priredba koja iz godine u godinu okuplja više tisuća sudionika i posjetitelja i time obogaćuje kulturni život cijeloga grada. Nazočne je pozdravio i predsjednik Čitaonice mohačkih Šokaca Stipo Bubreg, koji je naglasio kako se šokački grah kuha u 165 zemljanih lonaca, što je 1180 litara, a pripremljena je i 131 garnitura stolova i klupa. Nakon pozdravnih riječi prisjetili su

se trojice idejnih pokretača i kuhara iz 1994. godine koji su osmislili grahijadu, imenom i prezimenom: Matija Bošnjak, Ladislav Filaković i Imra Sümegi. Nažalost, dvojica od njih više nisu s nama, stoga su mogli zahvaliti samo Imri Sümegiju, kojemu su darovali gravirani zemljani lonac i jubilarnu pregaču.

Nakon paljenja vatre i svečanog otvorenja razgovarali smo s predsjednikom Čitaonice mohačkih Šokaca koji nas je upoznao s početcima, tradicijom kuhanja graha u zemljanom loncu i ovogodišnjim odazivom. Kako nam je uz ostalo kazao Stipo Bubreg, prva je grahijada priređena 13. kolovoza 1994. godine. Tad su kuhali u 14 zemljanih lonaca, a ove ih je godine bilo 165 te se u

njima kuhalo 1180 litara graha. Prema postavljenim garniturama to je od 1300 do 1400 ljudi, a uz njih ima i drugih posjetitelja i turista, stoga se kuhalo i za prodaju.

Uslijedio je kulturni program na kojem su nastupili Muški pjevački zbor „Hrastina“ iz Udvara i Orkestar „Planina“ iz Mohača.

U međuvremenu se kuhao grah u zemljanim loncima postavljenim oko vatre, a sudionici su se družili, veselili uz tambure i pjesmu i, naravno, uz domaću rakiju te dobru kapljicu vina.

Među sudionicima ispred njegove obiteljske kuće sreli smo i Ladislava Kovačevića, podrijetlom iz Vršende, koji već 25 godina živi u Mohaču. Otada kuha grah na mohačkoj grahijadi. Kako nam je kazao voditelj vršenskog Orkestra „Orašje“, nije kuhao, ali je svirao na prvoj grahijadi u Mohaču. Danas kuhanje prepušta starijem sinu Damjanu te dodaje kako su djeca odrasla uz kuhanje graha, tambure i hrvatsku tamburašku glazbu, a danas sviraju u mohačkom Orkestru „Planina“. Prema njegovim riječima u obitelji su oduvijek njegovali i sviranje i tradiciju te šokačke običaje, pa tako svake godine i kuhaju grah.

Nakon večere za dobro raspoloženje pobrinuo se Orkestar „Glasovi“ te je zabava uz pjesmu i ples potrajala do zore.

S. B.

Prijatelji

Tečaj hrvatskoga jezika za odrasle u Dušnoku

Još u rujnu 2022. godine u Dušnoku je pokrenut tečaj hrvatskoga jezika za odrasle koji je pokrenula učiteljica Eszter Bogárdi. Ona tečaj vodi i danas. Nakon dva desetljeća rada u Hrvatskoj školi Miroslava Krležu u Pečuhu vratila se u svoje rodno selo, gdje je neko vrijeme radila u dušnočkom Kulturnom domu, a danas radi u mjesnoj osnovnoj školi i Kulturnom centru bačkih Hrvata u Baji.

Na tečaju se marljivo radi

Kako nam je uz ostalo kazala učiteljica Eszter, na zanimanje mještana i zamolbu dušnočkog načelnika Istvána Mindszentija prihvatila se poučavanja hrvatskog jezika za odrasle, a od studenog prošle godine poučava hrvatski jezik i u dušnočkoj osnovnoj školi. U početku je bilo prijavljeno 25-ero zainteresiranih, ali su zbog brojnih obaveza mnogi od njih u međuvremenu odustali, pa ih je ostalo sedmero-osmero koji već drugu godinu uče hrvatski. Načelnikova je želja bila da svake godine pokrenu novu skupinu, tako da su u rujnu 2023. godine pokrenuli novu skupinu početnika. U njoj je također sedmero-osmero počelo učiti hrvatski. Neki su odustali, ali usprkos tomu radi se u dvjema skupinama, početničkoj i naprednoj. Početnička skupina ima radionice utorkom u 17 sati, a napredna srijedom u

17:30. Koriste se udžbenikom Janje Živković Mandić i, naravno, mrežnim stranicama jer je dušnočka škola prilično dobro opremljena digitalnim pomagalicama. Tako mnogo vježbaju i na pametnoj ploči s pristupom internetu.

Iako tečaj počinje u rujnu, može se priključiti i tijekom godine, kako komu odgovara. Neki od polaznika dolazili su i iz Kalače, a među polaznicima je primjerice i jedan bračni par iz Seksara (Szekszárd) koji već drugu godinu zaredom redovito dolazi.

Prema riječima učiteljice Eszter najviše njih prijavilo se na tečaj jer je Dušnok rackohrvatsko selo, a većina ima neko osnovno znanje hrvatskoga. Iskazali su želju da uz racki govor usavrše i znanje hrvatskog standardnog jezika, pa stoga uživaju kad usporedno uče racke i hrvatske standardne izraze. Naravno, i zbog toga što u njima živi hrvatski identitet, osjećaj pripadnosti hrvatskom narodu. Polaznici iz Seksara pak, zbog toga što često putuju u Hrvatsku i u nju odlaze na ljetovanje, žele bolje naučiti hrvatski. Kako nam je uz ostalo kazala voditeljica tečaja, neki od polaznika već su i svoju djecu upisali na hrvatski jezik u osnovnoj školi.

Kako od studenog prošle godine radi i kao nastavnica hrvatskoga jezika, kazala nam je kako je u školskoj godini 2023./2024. imala ukupno 26 učenika od 1. do 8. razre-

Eszter Bogárdi

da: u prvom i drugom po sedam, u trećem i četvrtom sedam-osam, a u višima ukupno pet učenika. Hrvatski se poučava u okviru kružoka, dva sata tjedno.

S. B. • Foto: Eszter Bogárdi

TRENUTAK ZA PJESMU

VRT MOJE MAJKE

Majka sadi krumpire i luk
sagnuta sa zemljom
Ne gleda u nebo
niti u bilo što visoko i daleko
ona ulazi u zemlju nogama i rukama
dublje od motike
dublje od skrivenog korijenja
sve do vlage
Monotono sadi povrće
Njezino kopanje je mir i tišina
duboka je radost u njenim očima
koje ne podiže sa zemlje
Njen svijet, svijet je glista
Njen san je stvarnost
Vrt će prekopati do noći
bez odmora
a već sutra ponoviti će istu stvar
sve dok ne osjeti miris
krumpira i luka nad zemljom

Tomislav Marijan Bilosnić

Dio polaznika

Hrvatice iz Mađarske na reviji tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske

Jedanaesta revija tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske održani su od 8. do 14. srpnja u Tomislavgradu (BiH). U sklopu manifestacije održan je i mrežni izbor najfotogeničnije Hrvatice u narodnoj nošnji. Među 21 natjecateljicom bile su i dvije Hrvatice iz Koljnofa: Karmela Payrits i Mónica Neubauer.

Mónica Neubauer

Na otoku Pašmanu

Mlade Hrvatice sa svih strana svijeta krenule su iz Zagreba prema Biogradu na Moru. Na otoku Pašmanu imale su umjetničko fotografiranje kod samostana Čokovac. Posjetile su Zadar, nastupile u Biogradu na Biogradskim večerima te iz Biograda krenule prema Tomislavgradu.

Revija tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske ima kao cilj povezivanje Hrvata iz cijeloga svijeta i promicanje tradicijske kulture te očuvanje nacionalnog i kulturnog identiteta Hrvata u BiH. U Tomislavgradu na Trgu gange i hajdučke družine djevojke su prošetale pozornicom noseći tradicionalnu odjeću iz krajeva otkud su se uglavnom odselili njihovi predci. Žiri je najljepšom proglasio Fabianu Guzman Mileta, a kao pratilje odabrao je Barbaru Piuković iz Srbije i Teodoru Tašić iz Kosova. Najfotogeničnijom djevojkom proglašena je Marija Vukić iz Tolise.

Reviju tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske organizira Udruga za očuvanje i promicanje tradicijske kulture u Bosni i Hercegovini

„Stećak” u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika i Kulturno-informativnim centrom Tomislavgrad.

Hina / BPB

Foto: Zoltán Cifra i Nada Sudarević

Karmela Payrits

Bogatstvo...

Sudionice ovogodišnje revije

Svečanost otvorenja nove školske godine u HOŠIG-u

U budimpeštanskom HOŠIG-u 2. rujna održano je svečano otvorenje nove školske godine, 2024./2025. Svečanost pod geslom „Znanje je blago koje te svugdje prati“ u prepunoj auli započela je intoniranjem mađarske i hrvatske himne. Zatim je uslijedio bogat program pun pjesme, plesa, dramsko-voditeljski igrokaz gimnazijalaca, a i prvaši su se predstavili prigodnim stihovima na hrvatskom jeziku.

„Jedan od razloga što smo sretni i što su nam posebne ove svečanosti jest da se okupe i mali i veliki. Poput drage nam obiteljske fotografije koju brižno čuvamo“, započela je svoj pozdravni govor ravnateljica HOŠIG-a Ana Gojtan. Školsku godinu 2024./2025. u vrtiću će započeti 37 mališana, u osnovnoj školi 86 učenika, u gimnaziji 81, a u đačkom domu 60 učenika. U novoj školskoj godini 13 će učenika pohađati prvi razred, a razrednica će im biti Dejana Šimon.

Dramsko-voditeljski igrokaz provlačio se kroz cijelu svečanost i tekstem bio usredotočen na maturalac u Dubrovniku, poučno govorio o ocu hrvatske književnosti Marku Maruliću, najistaknutijem piscu hrvatskoga baroka Ivanu Gunduliću, renesansnom dramatičaru i pjesniku Marinu Držiću te o hrvatskom banu Nikoli VII. Zrinskom. Akteri, tj. glumci u igrokazu koji su poslije u govorima počasnih gostiju dobili velike pohvale, bili su maturanti Míra Döhrmann, Lara Coklin, Tomislav Đurić, Gergő Porosz i Luka Kovačić (11. r.) te Mihajlo Benčić (10. r.) i Luka Dević (9. r.).

Uslijedilo je recitiranje stihova prvašića. Na hrvatskom jeziku stihove je kazivala Lilla Purget, a na mađarskom jeziku László Tóth Kövesdi. Prisutni su mogli uživati u dirljivoj izvedbi pjesme „Tvoja zemlja“ Vice Vukova koju je otpjevala Dóra Gohér, a zatim i u plesnoj koreografiji pod nazivom „Žetva“.

Dio nazočnih

Poseban gost svečanosti između ostalih bio je savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu pri Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan RH Milan Bošnjak, koji je u svojem govoru istaknuo: „Vjerujem da smo svi uživali u ovom bogatom programu. Ova

Prvašići

je škola, kako je to lijepo rekla ravnateljica u svome govoru, pravo središte hrvatske zajednice u Budimpešti, u Mađarskoj, u kojoj desetljećima rastu naraštaji Hrvata koji su dobri građani, uklopljeni u mađarsko društvo, ali koji čuvaju svoj hrvatski identitet. To je ono što nas u RH veseli, na čemu smo jako zahvalni, čemu dajemo svoju veliku potporu. Veseli nas da imate suradnju sa školama u Hrvatskoj, da maturanti i ostali učenici odlaze u posjete. Vi ste nedjeljiv i nezamjenjiv dio hrvatskoga nacionalnog opusa.“

Ravnateljica Ana Gojtan sa savjetnikom Milanom Bošnjakom uručila je poklone prvašićima koje su omogućili Hrvatska samouprava Budimpešte i Središnji državni ured za Hrvate izvan RH.

Prisutnima se obratio i povjerenik ministra Mađarske za razvoj politike susjedstva, predsjednik mađarskog dijela Međuvladina mješovitog odbora za manjine između Hrvatske i Mađarske Ferenc Kálmár, koji je zadivljeno komentirao kako su učenici dobro naučili toliko dugačak tekst kako bi izveli igrokaz te se našalio prisjećajući se osobnog školskog iskustva. Naime, on je na priredbi trebao izrecitirati stihove jedne pjesme, ali je na sredini

pjesme zaboravio tekst i publici naglas rekao da je zaboravio ostatak teksta. „Svi su se čudili, a ja sebe nisam krivio, nego sam se mirno vratio na svoje mjesto i sjeo. Naspram toga poslije sam diplomirao i fiziku i elektrotehniku. Ali nisam mogao napamet naučiti jednu pjesmicu.“ Prisjetio se da mu je djed uvijek govorio uzrečicu da vrijediš onoliko koliko jezika govoriš te istaknuo: „Ova škola gradi most, a vi ste, djeco, potporni stupovi ove škole. Što su potporni stupovi jači, to je čvršći most i jača veza između dvaju naroda.“ Citirao je zatim Miroslava Krležu, koji je o mađarsko-hrvatskim vezama rekao: „O njihovim problemima može se napisati knjiga, a o suradnji jedna knjižnica knjiga.“

Događanju su nazočili i veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić, viši savjetnik u Službi za projekte i programe hrvatske nacionalne manjine pri Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan RH Oliver Duspara, diplomatska savjetnica Marina Sikora, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, predsjednik Hrvatske samouprave Budimpešte Stipan Đurić, predsjednik HOŠIG-ove Znaklade Ladislav Romac.

Kršul

Kamp SKUPA u Bizonji

U Bizonji je od 8. do 12. srpnja održan kamp za djecu pod nazivom SKUPA. Kako nam je rekla voditeljica kampa Klaudia Radits Schmatovics, u kampu je sudjelovalo pedesetero djece iz Bizonje. Kad su prvi put organizirali kamp, u vrijeme pandemije, tražili su prikladno ime. Tad je njezina prijateljica i novinarka Timea Horvat rekla da ime kampa bude SKUPA. Timea je „krsna kuma“ kampa i to su naglasili i ove godine, rekla je Klaudia.

Prvi kamp SKUPA organiziran je 2020. godine i odmah je naišao na dobar odaziv roditelja i djece. Pozitivna iskustva, brojni dojmovi i naučeno iz godine u godinu u kamp su privlačili sve veći broj djece. Između ostaloga cilj je kampa njegovanje hrvatskih narodnih običaja, upoznavanje prirodnih ljepota, mjesta i okolice te briga o mladom naraštaju. Na temelju dosadašnjeg iskustva može se reći kako je kamp SKUPA više od kampa. On je mjesto formiranja zajednice kako u kampu tako i zajednice koja pomaže i omogućuje održavanje kampa.

nje i brojnih sponzora. Primjerice, kad se na balu, danu sela ili hrvatskom balu prodaje tombola, prihod od tombole skuplja se za potrebe kampa SKUPA. Njegovi su troškovi ove godine dosegli gotovo jedan i pol milijun forinti. Ali tu su brojni pomagači i seljani koji su uvijek spremni pomoći ako je riječ o skupnoj ideji kao što je kamp. Ove godine u akciju SKUPA pridružila se i Kemlja. Bizonja i Kemlja udaljene su 30-ak km, ali i u jednom i drugom naselju u velikom broju žive gradišćanski Hrvati, djeluju i hrvatske samouprave, želi se surađivati.

U vodi

i prespavali. Gostoprimstvo je bilo izvrsno zahvaljujući Mjesnoj samoupravi Kemlje i Hrvatskoj samoupravi Kemlje te nastavnici u kemljanskoj školi Dóri Megyimóri, koja je pomogla u ostvarenju boravka u Kemlji. Klaudia Radits Schmatovics učiteljica je u bizonjskoj školi te se i tu vide obrisi dobre suradnje između Bizonje i Kemlje. Klaudia Radits Schmatovics i Dóra Megyimóri novoizabrane su zastupnice Hrvatske samouprave Đursko-mošonsko-šopronske županije, pa i u tome smislu vide mogućnosti zajedničkog promišljanja o potrebama Bioznje i Kemlje. Kamperi su obišli Kemlju i njezinu okolicu, Dunasziget i Doborgaz, a posebno zahvaljuju načelnici Kemlje Gizelli Eller i voditeljici Udruge vodenog sporta Kimle gospođi Jakab Mihály.

U četvrtak su posjetili Stari Grad (Mosonmagyaróvár) i uživali u doživljajima Parka Futura. Nisu se dosađivali. Očarala ih je najveća mađarska znanstvena igraonica, poseban ambijent u zgradi žitnice stare gotovo 300 godina. Mogli su otkriti tajne četiriju praelemenata, Vode, Zemlje, Zraka i Vatre, na četiri razine.

Petak, posljednji dan kampa, bio je u znaku sportskih nadmetanja, nogometnog kupa, glazbene radionice i radionice ručnog rada. Svi učitelji iz bizonjske škole pomagali su u ostvarenju programa i radu s djecom u kampu.

U kampu su djeca naučila i hrvatsku himnu kampa: „Rožica...“. Klaudia ne skriva kako žele pojačati učenje tambure u Bizonji i još više pridobiti i roditelje i djecu za očuvanje hrvatskih običaja i njegovanje kulture. Tako su nedavno djeca iz škole s Pjevačkim zborom „Jorgovan“ posjetila muzej u Starom Gradu. Bilo je to zajedničko neponovljivo iskustvo. Na tragu toga želi se i nadalje raditi.

Branka Pavić Blažetin • Foto: organizatori

Dio sudionika kampa

Na izletu

Ove godine bizonjski kamp SKUPA održan je peti put i okupio je pedesetak djece iz Bizonje. Kamp organizira Dom kulture u Bizonji uz potporu Mjesne samouprave Bizo-

Prvi dan kampa bio je u znaku posjeta avaturističkom parku „Sobri Jóska“ u Kislódu, u čemu su djeca jako uživala. Utorak i srijeda bili su u znaku programa „Fedezzük fel a Szigetközt“, što im je pomogao ostvariti dopredsjednik Županijske samouprave Đursko-mošonsko-šopronske županije i voditelj Parka prirode „Szigetköz“ Péter Pető. Posjet parku prirode „Szigetköz“, otoku na Dunavu u zapadnoj Mađarskoj i dijelu Male mađarske nizine (Kisalföld) bio je pun otkrivanja nepoznatoga. To je najveći otok u Mađarskoj, s površinom od 375 km². Nadmorska visina varira između 110 i 125 metara. Prirodna i povijesna blaga Szigetköza, jednog od najljepših krajolika Mađarske.

U utorak navečer, drugog dana kampa SKUPA, sudionici su posjetili Kemlju, gdje su

Slavlje za Ilinje u Brlobašu

U organizaciji mjesne, hrvatske i romske samouprave Brlobaša 21. srpnja održan je Dan sela, Hrvatska bučura na Ilinje i Romski dan.

Cjelodnevni programi čekali su zainteresirane. Od prijepodnevnih sati na dvorištu mjesnog doma kulture postavljene su brojne igračke za djecu i razne radionice te organizirano kuhanje za sve stanovnike sela koji su počašćeni ručkom. U poslijepodnevним satima čekali su se ugledni gosti. Danu su nazočili generalni konzul RH Drago Horvat, parlamentarni zastupnik László Szászfalvi, župan Šomođske županije Norbert Biró, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban i brojni drugi.

Združeni KUD-ovi „Podravina” i „Drava”

Spomenik izrađen u drvu

Toga se dana u tom malom selu od svega 105 stanovnika (prema podacima od 1. siječnja 2023. godine) okupilo mnoštvo ljudi. Načelnik je sela u drugom mandatu Ivica Pavleković. On i četvero zastupnika mjesne samouprave rade na korist tog malog sela. U hrvatskom biračkom popisu na izborima održanim 9. lipnja bila su registrirana 23 glasača, od čega je njih 20 i pristupilo izborima i izabralo tročlano zastupničko tijelo Hrvatske samouprave Brlobaša. Ali u selu su i danas Hrvati u većini.

Kako piše Đuro Franković, o brlobaškom dobru postoji geografska karta i imenik iz 1376. godine, a selo je naseljeno i u tursko doba pa opustošeno, zbog čega je dugi niz godina tek pustara. Crkvena općina sv. Barnabe moli pečušskog biskupa Petra Petretića (1647. – 1667.) da ih zaštiti od legradskih ha-

ramija. Od svih podravske naselja Brlobaš je najduže ostao pustara, a prema Dezső Csánkiju prvi doseljenici dolaze 1757. i svoj život u Brlobašu započinju za stalno. Prvi je upis pak iz 1756. godine, od 29. travnja, kad je Matej Greiner dao krstiti dijete. Do 1760. 14 njemačkih obitelji živjelo je na brlobaškom imanju. Potom dolaze Hrvati. U selu se prvi nastanio Stjepan Janković iz Tomašina (1764.), druga je bila obitelj Mate Pavića i potom od 1766. dolazi više hrvatskih obitelji: Horvat, Pintarić, Hajdinek, Novogradec, Vugrinec, Čerljenec, Otrovanec, Galić, Đakovec, Habjanec, Gerebenec, Detelić... Od kraljice Marije Terezije Brlobaš dobiva i urbar na hrvatskom jeziku, a 1851. godine piše se da u njemu živi 179 slobodnih kmetova i željara s kućom koji nemaju posjed u vlasništvu.

Kao sjećanje na dugu povijest Brlobaša 21. srpnja 2024. godine svečano je otkriven spomenik izrađen u drvu u povodu 700. godišnjice spomena imena sela te novi pločnik dužine 350 metara izgrađen uz potporu od 10 milijuna forinti iz vladina programa „Mađarsko selo” („Magyar Falu”). Na spomeniku je na mađarskom jeziku napisano: „Allitotta Szentborbas kőzseg lakossága”, iznad natpisa je grb Mađarske, a ispod njega grb sela Brlobaša. Ispod grba sela na spomeniku je postavljena dvojezična ploča. U natpisu na hrvatskom jeziku stoji: „U čast 700. godišnjice prvog spominjanja sela kao sv. Barnaba. Brlobaš vijekovno hrvatsko selo. Kapela svetog Barnabe, simbol vjere od 1216. godine. Ovdje Hrvati čuvaju svoj identitet s ponosom. U Brlobašu. 21. srpnja 2024.”

Potom je u mjesnoj crkvi slijedila hrvatska tamburaška misa u povodu 30 godina izgradnje i posvećenja crkve. Misa je

predvodio martinački župnik Ilija Čuzdi uz šeljinskog župnika Jozu Egrija i župnika pečuške župe Gyárvárosi Norberta Nagya. Svetu misu pjevala je i orguljala kantorica Nancika (Ana) Gujaš i svirao Tamburaški sastav „Misija”. Crkva ili kapelica, kako je Brlobašćani zovu, sagrađena je i posvećena 24. srpnja 1994. godine. Posvetio ju je pečuški biskup Mihály Mayer. Sagrađena je uz postojeći zvonik. Planirao ju je glavni projektant pečuške biskupije László Felcser. Interijer je arhitektonski osmislila Ágnes Uherkovich, a izvođač radova bio je Imre Zömbik. Crkvu je sagrađila Mjesna samouprava Brlobaša, koja je iz svojeg proračuna izdvojila sredstva koja nisu bila dovoljna, pa su pomogla i susjedna naselja Martinčić, Novo Selo, Potonja i Lukovišće te druge potpore i donacije.

Nakon svete mise slijedio je kulturni program na otvorenoj pozornici mjesnog doma kulture. Nastupili su mališani lukoviškog mjesnog vrtića, koji pohađaju i djeca iz Brlobaša, združeni KUD-ovi „Podravina” i „Drava”, solist Benyamin Erdelyi i Tamburaški sastav „Misija”. Nakon programa slijedila je bogata tombola te bal s bendom „Podravka”. Program je moderirala Greta Dudaš, koja je nazočnima kratko predstavila povijest sela i povijest izgradnje crkve.

Dan je ostvaren uz potporu Mjesne samouprave Brlobaša, Hrvatske samouprave Brlobaša, Romske samouprave Brlobaša, Hrvatske samouprave Šomođske županije, glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solge, Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin” i Mjesnog lovačkog društva.

Branka Pavić Blažetin • Foto: Norbert Biró

Mala stranica

HRVATSKI KAMP U KOLJNOFU

Hrvatski čitateljski kamp u Koljnofu u organizaciji Dvojezične škole Mihovila Nakovića organizira se već desetljećima radi njegovanja hrvatskoga jezika i kulture. Sudionici u igri i na raznim radionicama usvajaju nove hrvatske riječi i upoznaju hrvatske poveznice pojedinih tema. Svake se godine velik broj učenika javlja u kamp jer se djeca rado druže izvan nastave, a programi su uvijek prilagođeni njihovoj dobi. Roditelji se vesele što su im djeca tijekom ljeta na sigurnom, a uz to i uživaju u mnogim aktivnostima. Dugogodišnja je tradicija da koljnofski kamp svake godine obrađuje drugu temu. Ove je godine tema bila putovanje i prometovanje. Na programu su bila razna zanimanja spretnih ruku (izrada padobrana, šarenih brodova od papira, panoa), učenje pjesama (*Kad naš brod plovi...*, *Ču, ču, vozi vlak...*, *Tramvaj juri...*), šetnja po selu i posjet muzejima, gledanje

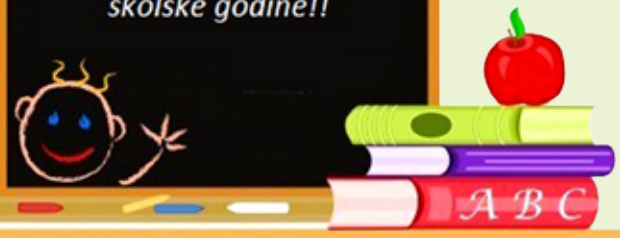
U Kući šuma

crtiča i filma, sportske igre i natjecanja u kubu, cyrlingu, dartsu te, naravno, streličarstvo kao i putovanje autobusom na izlet u Austriju. Posljednji dan protekao je u cjelodnevnom izletu. Vlakom i malim vlakom putovalo se u Šopron u Kuću šuma, a za vrijeme najveće vrućine sudionici kampa uživali su u svježoj vodi i hladnom sladoledu na plaži.

Katica Mohos-Arató

Sretan i uspješan početak
nove
školske godine!!

DOBRO DOŠLI U NOVU ŠKOLSKU GODINU

Kad stiže rujna, svi znamo da počinje nova školska godina. Naravno, mnogi žale za bezbrižnim i toplim ljetnim danima, ali čeka vas mnogo doživljaja i u školskim klupama: prijateljski razgovori, druženja i novi izazovi u usvajanju novih znanja. Razgovori o ljetnim doživljajima sigurno će vas ispuniti pozitivnom energijom i tako vas povesti u nove školske pustolovine. Želimo vam svima sretan i uspješan po-

četak nove školske godine, a sad pogledajte kako će izgledati nova školska godina. Školska godina u osnovnim i srednjim školama odnosno gimnazijama počela je 2. rujna 2024., a trajat će do 20. lipnja 2025. Nastava se organizira i izvodi u najmanje 183 nastavna dana u osnovnim školama, u gimnazijama 180, a u srednjim i strukovnim školama 179. Jesenski odmor počinje 26. listopada i traje do 3. studenoga 2024., zimski odmor počinje 21. prosinca 2024. i traje do 5. siječnja 2025., a proljetni će odmor trajati od 17. do 27. travnja 2025. godine. Upisi prvaša u školske ustanove u sljedeću školsku godinu (2025./2026.) održat će se 10. i 11. travnja 2025. Pismeni ispiti mature u gimnazijama i srednjim školama počinju 5. svibnja 2025. godine, a usmeni ispiti na višoj razini održat će se od 3. do 11. lipnja 2025., dok će se usmeni ispiti na srednjoj razini održati od 16. lipnja do 2. srpnja 2025. godine.

FESTIVAL GIBANICE U SERDAHELU

Jedna od najvećih manifestacija pomurske regije, Festival gibanice, održan je još krajem srpnja u Serdahelu. Vrijedne domaćice iz pomurskih i međimurskih sela i ove su godine s ljubavlju mijesile i punile izvrsne poslastice kako su to nekad radile njihove bake i prabake. Na priredbu je stiglo mnoštvo gostiju s jedne i druge strane granice kako bi mazili svoja nepca izvrsnim okusima. Među gostima bili su parlamentarni zastupnik Péter Cseresnyés, zamjenik predsjednika Skupštine Zalske županije Csaba Bene, zamjenik župana Međimurske županije Josip Grivec, izaslanik veleposlanika Republike Hrvatske u Budimpešti dr. Mladena Andrića dr. Atila Kos, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gungan, profesorica sa Sveučilišta u Zadru i počasna građanka sela dr. Smiljana Zrilić. Njih i sve drage goste pozdravila je načelnica Serdahela Viktória Havasi, koja je naglasila važnost očuvanja tradicija, ovaj put tradiciju sočne i ukusne serdahelske gibanice. Uz gastronomske užitke posjetitelje su zabavljali mnogobrojni izvođači u kulturnom programu: djeca iz mjesnog dječjeg vrtića, tamburaši Hrvatske samouprave Serdahela „Pomurske žice“, Pjevački zbor „Mura“ iz Serdahela, pjevačica Mira Prosenjak, Folklorni ansambl „Szikra“, Puhački orkestar iz Donje Dubrave. Zvijezda festivala bio je hrvatski sastav Gazde.

Kaže se „koliko kuća, toliko okusa“, a po tom principu nastao je i festival serdahelske gibanice. Naime, mnogobrojni gosti koji su dolazili u mjesto vrlo su hvalili serdahelsku gibanicu rekavši kako tako ukusnu i sočnu nisu jeli u drugim mjestima. Vodstvo sela na čelu s bivšim načelnikom Stjepanom Tišlerom odlučilo je organizirati festival gibanice, a tradiciju je nastavilo i novo vodstvo na čelu s načelnicom Viktórijom Havasi. Priredba je podjednako popularna među žiteljima i s jedne i druge strane granice, pa je tako festival osim za gastronomske i druge užitke mjesto i za prekogranična druženja. Naravno, u središtu pozornosti uvijek ostaje gibanica, koja je jedinstvena i ukusna te

imala kravu, najčešće se pravio nadjev sa svježim sirom i kiselim vrhnjem te s povrćem i voćem kojeg je bilo u vrtu: zeljem, jabukama, tikvom i makom. I danas su najomiljenije gibanice navedenim sastojcima, no neke kućanice rado eksperimentiraju pa stavljaju razno voće i povrće. Na ovoga-

Serdahelske kuharice nude gibanice

Članice KUD-a „Katruže“ iz Ivanovca predstavile su međimursku gibanicu

se može prilagoditi željama svakog gurmana jer postoji bezbroj nadjeva kojima se puni slojevito tanko tijesto. Među Hrvatima u Pomurju uvijek je bilo nadjeveno namirnicama kojih je bilo kod kuće. Budući da je sredinom prošlog stoljeća još svaka kuća

puta na Festivalu gibanice kao sudionici Hrvatskog filmskog kampa. Suradnja Foto-kino kluba Ivanovec i Hrvatske samouprave Serdahela traje već duže od deset godina. Više puta snimali smo i izradu serdahelske gibanice sa sirom, što je meni

dišnjem festivalu mnogi su se upoznali s međimurskom gibanicom koja se ne savije, nego se tijesto slaže jedno na drugo te naizmjenice maže nadjevom od oraha, maka, sira i jabuke. Međimursku gibanicu predstavile su žene iz Donje Dubrave, Donjeg Vidovca i Ivanovca. „Bili smo već više

posebno sočno i fino. Ovaj put došle smo kao članice KUD-a 'Katruže' iz Ivanovca i ispekale međimursku gibanicu jer se u zadnje vrijeme to najviše promovira. Jako se dobro osjećamo. Mnogi još govore kajkavski dijalekt, gotovo identičan govor našem međimurskom, i to je lijepo čuti“, rekla je Slavica Petković, predsjednica KUD-a „Katruže“ iz Ivanovca.

Sa štanda serdahelskih kuharica brzo su nestale gibanice s ogromnih tacni. Najviše se tražila gibanica sa sirom koja se peče u keramičkoj zdjeli i prije pečenja prelijeva slatkim vrhnjem. Upravo je od njega sočna. Osim gibanice pripremali su se gulaši, fiš, pekla se riba, meso, kobasice... Brojni popratni programi zabavljali su pristigle goste, a slijedio je i koncert sastava Gazde. Naravno, u Serdahelu se i nakon festivala peče gibanica te, kad god gosti stižu u selo, na stolu ih čeka serdahelska gibanica.

Beta

Folklor bez granica – 50 godina HKD-a „Veseli Gradišćanci”

U organizaciji Hrvatskog kulturnog društva „Veseli Gradišćanci” i uz potporu Hrvatske matice iseljenika i Đursko-mošonsko-šopronske županije 29. lipnja u undanskom Domu kulture održana je priredba „Folklor bez granica”. Time je svečano obilježena i 50. obljetnica djelovanja HKD-a „Veseli Gradišćanci”.

Kako nam je rekao voditelj HKD-a „Veseli Gradišćanci” Štefan Kolosar, s radošću su iščekivali sve ljubitelje folkloru, sve drage prijatelje i suradnike i dugo se pripremali kako bi obilježili veliki jubilej društva koje s njim na čelu već pedeset godina u kontinuitetu čuva tradiciju i običaje gradišćanskih Hrvata. Kolosar je kao četrnaestogodišnji mladić počeo raditi s društvom s nekolicinom svojih prijatelja kad njegova prethodnica zbog obiteljskih razloga nije mogla dalje voditi plesnu skupinu. Početci nisu bili laki, ali su iz godine u godinu napredovali i sklapali nova poznanstva, učili nove koreografije. I danas gaje kontakte s hrvatskim društvima u Austriji, npr. s društvima „Graničari”, „Zelenjaki”, a posebno s društvom „Hajdenjaki”, zatim i s društvima diljem Hrvatske i Mađarske. U svojem repertoaru imaju 24 koreografije, a raspolažu i s velikim brojem narodnih nošnji. Sve je to zasluga neumornog Štefana Kolosara i njegovih pomagača.

Štefan Kolosar s prijateljima

Veselih Gradišćanaca, koji su prenijeli glas malog gradišćanskohrvatskog sela Unde diljem „svijeta”. Neki od prijatelja bili su s njima na slavlju: prijatelji iz Gradišća, Budrovca, koji su donijeli pozdrave prijatelja iz Cretića, Semeljaca, Čučerja, prijatelji iz Konavala...

Veseli Gradišćanci na pozornici

Nekadašnji članovi

U svečanom programu nastupili su Folklorna grupa „Koljnof”, HKD „Hajdenjaki” iz Dolnje Puje, HKD „Veseli Gradišćanci” – plesači iz Unde te „Tamburaši bez imena” iz Koljnofa, koji su se brinuli za raspoloženje nakon programa. HKD „Veseli Gradišćanci” još je jednom oduševio svojom koreografijom undanske svadbe, a velik uspjeh s dolnjopujanjskim kolom ostvario je i HKD „Hajdenjaki” iz Dolnje Puje. Ta dva društva surađuju već dugi niz godina na obostrano zadovoljstvo. Brojni su nastupi, nagrade i priznanja iza

Republike Hrvatske u Mađarskoj Marina Sikora i brojni drugi.

HKD „Veseli Gradišćanci” dobio je i Povelju Republike Hrvatske za izniman doprinos i zasluge u očuvanju hrvatske tradicije i kulture te oživljavanje narodnih običaja gradišćanskih Hrvata iz Mađarske. Nju im je 2020. dodijelila predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar Kitarović. Nagradu „Pro Cultura Minoritatum Hungariae” dobio je i voditelj društva Štefan Kolosar i HKD „Veseli Gradišćanci”, a uz spomenuto tu je i niz drugih priznanja i nagrada.

Istinska ljubav prema rodnom selu, hrvatskom folkloru, dugogodišnji predan rad na polju hrvatske kulture, običaja i jezika gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj odlikuje voditelja društva Štefana Kolosara, koji je i najzaslužniji za povezivanje s hrvatskim društvima u Hrvatskoj, Austriji, Slovačkoj, Mađarskoj... Svojim nastupima, gdje god ti nastupi bili, Veseli Gradišćanci predstavili su i promovirali bogatu hrvatsku folkloru baštinu gradišćanskih Hrvata i sela Unde – od Vinkovačkih jeseni do Đakovačkih vezova. Pa ako se Štefan Kolosar malo i umorio, ima niz planova. Zato mu želimo ustrajnosti, koja mu ne nedostaje, i zdravlja da ih ostvari.

Branka Pavić Blažetin • Foto: Štefan Kolosar

Mohačani u Svetom Filipu i Jakovu

Od 12. do 17. kolovoza 2024. godine delegacija grada Mohača predvođena gradonačelnikom Gáborom Pavkovićem i predsjednikom Hrvatske samouprave Mohača Đurom Jakšićem boravila je u Svetom Filipu i Jakovu, gradu prijatelju grada Mohača.

Osim hrvatske samouprave grad Mohač predstavljala je i folklorna skupina Njemačke samouprave Mohača. Članovi delegacije bili su nazočni na Svečanoj sjednici Gradskoga vijeća, položili su vijenac kod spomenika palim braniteljima Domovinskog rata te su bili na misi u povodu blagdana svetoga Roka i Dana Općine Sveti Filip i Jakov. Ljubazni domaćini, predvođeni Ivanom Eškinjom, organizirali su i posjet Zadru te plovidbu brodom kroz Nacionalni park Kornati.

Općina Sveti Filip i Jakov obilježava svoj Dan Općine, koji se održava u povodu Sv. Roka. Tad se među ostalim dodjeljuju i općinska priznanja.

Grad Mohač te Općina Sveti Filip i Jakov 18. svibnja 2014. godine u Mohaču su potpisali sporazum o prijateljstvu. Prethodnica tog sporazuma bila je kulturna suradnja između KUD-a „Sv. Roko“ i Čitaonice mohačkih Šokaca. Iste godine drugi potpis sporazuma slijedio je za blagdan Sv. Roka u Svetom Filipu i Jakovu.

BPB

U Svetom Filipu i Jakovu

FIĆEHAZ – Mjesna samouprava Fićehaza u srpnju je održala Dan naselja. Tog se dana civilne organizacije udružile kako bi ugodile stanovništvu i gostima koji stižu na događanje, doznali smo od načelnika dr. Józsefa Takácsa. Na ogromnom nogometnom igralištu koje se nalazi u središtu sela mnoštvo družina u velikim kotlovima kuhalo je razna jela. Hrvatska samouprava pripremila je perkelt od divljači, prijateljsko društvo Zoltána Máleka peklo meso i druga pečenja u krušnoj peći, prijateljsko društvo Milana Szabóa kuhalo gulaš od bunceka i graha, prijateljsko društvo Erike Novak podrumski perkelt, a Miklós Bányász pileći perkelt. Stigla je i ekipa iz Kapošvara. Zemaljsko društvo hrvatsko-mađarskog prijateljstva predvodio je Ladislav Karas, a njihovi kuhari pripremili su svinjski perkelt s tijestom. Sudjelovale su i ekipe mjesnog dječjeg vrtića koje su nudile palačinke i špagete te Društvo civilne zaštite koje je pripremlilo tradicionalni paprikaš. Bilo je sladoleda i langoša, tako da nitko od sudionika programa nije ostao gladan. Djeci su nudene igraonice, vrtuljak i ručne radionice. U kulturnom programu i ove godine bilo je hrvatskih elemenata. Nastupila su djeca mjesnog dječjeg vrtića s hrvatskim plesnim igrama, a mjesni hrvatski ženski pjevački zbor ni ovaj put nije zaboravio lijepe hrvatske pomurske popevke. Pjevačice hrvatskog zbora iz Mlinaraca također su pjevale hrvatske pjesme, ali su na njihovu repertoaru bile pjesme iz raznih hrvatskih regija. Plesna skupina „Regica“ iz Mlinaraca izvela je blok hrvatskih pomorskih plesova.

KERESTUR – Keresturci su obilježili Dan državnosti Mađarske s dvodnevnom manifestacijom 19. i 20. kolovoza. Prvi dan na seoskoj Tržnici domaćih proizvoda održan je sajam prehrambenih proizvoda, a na istome mjestu u večernjim satima priređena je ulična zabava. Dan državnog praznika započeo je svetom misom kod kapelice svetog Florijana u Kalacibi, na kojoj je posvećen mladi blagdanski kruh, a u poslijepodnevnim satima kod zavičajne kuće održan je dvojezični kulturni program uz kušanje ukusnih domaćih specijaliteta. Na programu su nastupili citeraši iz Mlinaraca i ženski pjevački zbor.

KERESTUR – Sportska udruga Kerestura uspjela je preko natječaja dobiti sredstva u iznosu od 50 milijuna forinti za izgradnju malonogometnog terena s umjetnom travom. Planira se izgradnja nogometnog terena u veličini od 20 x 40 metara na kojem će moći trenirati djeca i odrasli. Nogometni teren bit će osvijetljen i okružen mrežama za hvatanje visokih lopti. Inače, nogomet je u mjestu vrlo popularan sport. Mjesni nogometni klub ima uspješne rezultate na županijskim turnirima, ulaže i u pomladak, redovito organizira kampove za djecu te organizira biciklistička natjecanja. Nedavno je izgrađen i biciklistički adrenalinski teren.